

● نقد و معرفی کتاب

مسایل امنیت و خلع سلاح در جهان معاصر

مسایل امنیت و خلع سلاح در جهان معاصر (مجموعه مقالات)، زیر نظر م. پ شلیپین، (مسکو: آکادمی دیپلماتیک وزارت امور خارجه روسیه، ۲۰۰۱) ۱۰۶ صفحه، تیراژ ۲۰۰ نسخه.

دیگر همکاری می‌نماید. آقای پتروویچ میخائیل شلیپین، مدیر مرکز و ویراستار این مجموعه مقالات، دارای دکترای تاریخ می‌باشد و سال‌های متمادی در وزارت امور خارجه اتحاد شوروی و روسیه در زمینه مسایل نظارت بر خلع سلاح فعالیت نموده است. شلیپین در بسیاری از مذاکرات مربوط به مسایل خلع سلاح شرکت کرده و رساله‌های متعدد علمی در زمینه مباحث خلع سلاح منتشر کرده است. این مجموعه مشتمل بر یک پیشگفتار و نه مقاله با عنوان زیر می‌باشد:

- سیاست هسته‌ای روسیه در مرحله کنونی؛
- خط مشی استراتژیک جدید ناتو و مسأله عملیات نظامی در خارج از مرزهای کشورهای

این کتاب مجموع مقالاتی است که پیرامون مسایل معاصر امنیت و خلع سلاح تدوین شده است، مسائلی که فدراسیون روسیه در قرن ۲۱ ناگزیر از توجه عمیق و دقیق به آنها است.

این مجموعه مقالات شماره دوم آثار علمی-تحلیلی مرکز امنیت و نظارت بر خلع سلاح است. مرکز مزبور در نوامبر ۱۹۹۸ ایجاد گردیده و کارمندان این مرکز شامل دانشمندان و دیپلمات‌هایی هستند که به طور مستقیم در طرح و تدوین بسیاری از کنوانسیون‌های خلع سلاح و کنترل تسلیحات سهم داشتند. این مرکز در امور علمی و عملی وزارت امور خارجه روسیه سهم فعال دارد و با دانشمندان کشورهای

عضو در آن؛

نوبت اول سلاح‌های هسته‌ای مشخص گردیده است. بنابر دلایل متعدد و گوناگون در سال‌های اخیر سرعت کاهش سلاح هسته‌ای کندتر شده و کارآمدی رژیم عدم پخش سلاح هسته‌ای مورد تهدید قرار گرفته و به تدریج موضع‌گیری ایالات متحده امریکا در رابطه با موافقتنامه دفاع ضدמושکی مشخص تر گردیده است. تمام این گرایش‌های منفی، بدون شک، نمی‌توانند جامعه روسیه و نیز جامعه جهانی را نگران نسازند.

در نخستین مقاله، این مجموعه با عنوان "سیاست هسته‌ای روسیه در مرحله کنونی" به بررسی تکامل و تغییر موضع‌گیری روسیه در قبال مسأله سلاح‌های هسته‌ای در یک فرآیند تاریخی پرداخته شده و ضرورت حفظ سلاح‌های هسته‌ای درآینده نزدیک به عنوان وسیله تأمین کننده امنیت ملی روسیه مورد تأکید قرار گرفته است.

خط مشی ناتو که در سال ۱۹۹۹ تصویب و در یوگسلاوی به مرحله اجرا گذاشته شد، تأثیر عمیقی بر وضعیت بین‌المللی گذاشت. البته رابطه مستقیم میان این استراتژی و اهمیت قابل شدن به اولویت‌های روسیه در عرصه امنیت ملی، که در اسناد رسمی درج شده است. در مقاله اول دیده می‌شود. مقاله "خط

- موافقتنامه سیستم ضدמושکی؛

- موافقتنامه منع جامع آزمایش‌های هسته‌ای و موضع روسیه؛

- مسایل اجرایی کنوانسیون منع تولید سلاح‌های شیمیایی؛

- تحکیم رژیم منع تولید سلاح‌های بیولوژیکی؛

- کاهش نیروهای معمولی مسلح و راه‌های تحکیم اعتماد و امنیت؛

- کشورهای اروپای مرکزی و شرقی و توسعه ناتو؛

در پیشگفتار این مجموعه با اشاره به

ویژگی‌های سال ۲۰۰۰ برای روسیه از جمله تصویب شماری از اسناد اساسی در زمینه تأمین امنیت ملی روسیه و سیاست خارجی، مانند دکترین امنیت ملی روسیه، دکترین نظامی روسیه و دکترین سیاست خارجی فدراسیون

روسیه آمده است در همه اسنادی که در سال ۲۰۰۰ منتشر شدند، به مسائلی اعم از تناسب قوا در جهان معاصر، موقعیت استراتژیک روسیه، راه‌های تعیین موضع‌گیری‌های اصولی روسیه در زمینه نظارت بر تسلیحات و خلع سلاح، اشاره شده و اولویت‌های روسیه در رابطه با سلاح‌های کشتار دسته جمعی و در

موضوع‌گیری دولت‌های دیگر به این مسأله و حوادثی که رئیس جمهوری امریکا را وادار به تاخیر انداختن این برنامه ساخت، پرداخته است.

تصویب معاهده منع جامع آزمایش‌های هسته‌ای توسط دومای روسیه در سال ۲۰۰۰ و عدم تصویب آن توسط سنای امریکا، که در آن اکثریت را جمهوری خواهان دارند در جامعه جهانی تشویش‌هایی را در مورد دورنمای مثبت کاهش تسلیحات هسته‌ای به وجود آورد. این مشکل در مقاله "قرارداد در مورد منع همه جانبه آزمایش سلاح‌های هسته‌ای و موضوع‌گیری روسیه" بررسی می‌گردد.

یکی از راه‌های نابود ساختن تدریجی سلاح هسته‌ای ایجاد مناطق عاری از سلاح‌های کشتار دسته جمعی است. هر چند روند ایجاد چنین حوزه‌ها، برخلاف پیش‌بینی‌ها، با کندی پیش می‌رود، اما وضعیت در این راستا نشان می‌دهد که طرح خائنی ساختن دنیا از سلاح هسته‌ای رو به پیشرفت است. در مقاله "مناطق عاری از سلاح‌های هسته‌ای و روسیه" خواننده به سیر علمی-تاریخی دعوت می‌شود و رابطه روسیه در مورد این مناطق و مناطقی که در حال ایجاد هستند، بررسی می‌شود.

مشی استراتژیک جدید ناتو و مسأله عملیات نظامی در خارج از مرزهای کشورهای عضو این پیمان" به ابعاد مختلف استراتژی ناتو و نقاط ضعف آن می‌پردازد. در این مقاله از واقعیت‌هایی سخن رانده می‌شود که مبین تلاش‌های یک جانبه این پیمان در جهت بازنگری تمام سیستم امنیت اروپا است.

سرنوشت موافقتنامه درباره سیستم دفاع ضد موشکی، که میان اتحاد شوروی و ایالات متحده در سال ۱۹۷۲ به امضا رسید، در این اواخر به موضوع جر و بحث‌های شدیدی نه تنها میان عرصه‌های دیپلماتیک روسیه و امریکا، بلکه در سطح تمام جامعه جهانی مبدل شد. دورنمای نقض موافقتنامه منع ایجاد سیستم ضد موشکی نگرانی‌های فراوانی در دنیا ایجاد کرده، زیرا نقض آن می‌تواند به نابودی تمام سیستم توافقنامه‌های دو و چندجانبه و همچنان قرارداد در عرصه نظارت بر تسلیحات بینجامد، که ثبات استراتژیک را تامین می‌کرد. در مقاله "موافقتنامه سیستم ضد موشکی" که به این مسأله اختصاص یافته و تطور و تکامل تاریخی، برخوردهای روسیه و امریکا نسبت به مسأله سیستم ضد موشکی به صورت مشروح بررسی شده است. نویسنده این مقاله همچنان

در سال ۲۰۰۰ جامعه جهانی سومین سال روز تنفیذ کنوانسیون منع سلاح‌های شیمیایی و ایجاد سازمان منع سلاح‌های شیمیایی را تجلیل کرد. در کل، دست‌آوردها و موفقیت‌ها در این زمینه چشم‌گیرند، اما هنوز هم شماری از مشکلات جدی باقی مانده است. که می‌بایست برای تقویت مؤثر و کارآمد بودن رژیم مزبور حل شود. یکی از این مشکلات عقب ماندن روسیه از جدول نابودسازی ذخیره سلاح‌های شیمیایی آن است. چگونگی اجرای مسؤلیت‌هایی که در این معاهده متوجه دولت‌ها به ویژه دولت روسیه می‌باشد، در مقاله "مسائل اجرای کنوانسیون منع تولید سلاح‌های شیمیایی" بررسی می‌شود.

پنج سال است، که در چارچوب گروه ویژه به خاطر تنظیم راه‌کارهایی برای کنوانسیون منع سلاح‌های بیولوژیکی در ژنو مذاکرات جریان دارد. این مذاکرات مشکل و پیچیده است و هنوز طرح رسمی در این عرصه وجود ندارد. مقاله "مسائل تحکیم رژیم منع سلاح‌های

بیولوژیک" به بررسی این مشکل می‌پردازد. در مقاله "کاهش تعداد نیروهای مسلح و اقدامات به خاطر تحکیم اعتماد و امنیت" دست‌آوردها و ناکامی‌های سازمان امنیت و همکاری اروپا در حال ابعاد نظامی - سیاسی امنیت اروپا پژوهش می‌شود. این مسأله، از نقطه نظر واقعیت‌های جدید در اروپا، که در نتیجه توسعه ناتو و تصویب خط مشی استراتژیک جدید این پیمان، به وجود آمده مورد بررسی قرار می‌گیرد.

در مقاله "کشورهای اروپای مرکزی و شرقی و توسعه بعدی ناتو" به بررسی عواقب سیاسی و نظامی توسعه ناتو برای امنیت و ثبات اروپا و چگونگی ورود کشورهای اروپای مرکزی و شرقی پرداخته می‌شود.

سیدعلی موسوی

نماینده مطالعاتی در سفارت جمهوری

اسلامی ایران - مسکو

پښتونستان کالوډ علمون انسانی و مطالعات فرہنگی
پرتال جامع علمون انسانی